

Erasmus Universiteit Rotterdam  
Erasmus School of Economics  
Bachelor Fiscale Economie



## Wenselijkheid van Nederland als belastingparadijs

---



Naam: Aissa Ouaaiss  
Studentnummer: 311338  
Scriptiebegeleider: J. E. van den Berg  
Tweede meelezer: R.B.N. van Ovost  
Datum publicatie: 02-11-2016

# Inhoudsopgave

<b>1. Inleiding</b> .....	<b>3</b>
1.1 Introductie .....	3
1.2 Probleemstelling .....	5
1.3 Opbouw van de scriptie .....	5
1.4 Afbakening.....	6
<b>2. Belastingparadijs</b> .....	<b>7</b>
2.1 Inleiding .....	7
2.2 Belastingontwijking en belastingontduiking.....	7
2.3 Wat is een belastingparadijs.....	8
2.3.1 Criteria van OESO .....	9
2.3.2 Definitie van SOMO .....	11
2.3.3 Definitie van andere landen en organisaties .....	11
2.4 Doorsluisland .....	12
2.4.1 Bewegredenen voor gebruik van doorsluisland .....	12
2.4.2 Implicaties van gebruik van doorsluisland .....	13
2.5 Conclusie.....	15
<b>3. Kwalificeert Nederland als belastingparadijs?</b> .....	<b>16</b>
3.1 Inleiding .....	16
3.2 Faciliteiten.....	16
3.3 Het uitgebreide verdragennetwerk .....	17
3.4 Deelnemersvrijstelling .....	18
3.5 Afwezigheid van bronheffing op rente en royalty's .....	20
3.6 Goedwerkende belastingdienst en efficiënte geschilbeslechtsprocedures.....	21
3.7 Toetsing van Nederland als belastingparadijs.....	22
3.7.1 Geen effectief belastingtarief voor buitenlandse (rechts)personen.....	23
3.7.2 Gebrek aan informatie-uitwisseling en gebrek aan transparantie .....	25
3.7.3 Geen tot weinig substantiële activiteiten .....	26
3.8 Conclusie.....	27

<b>4. Wenselijkheid van Nederland als belastingparadijs of doorsluisland .....</b>	<b>28</b>
4.1 Inleiding .....	28
4.2 Belastingopbrengsten en werkgelegenheid.....	29
4.3 Reputatieschade en Ontwikkelingslanden .....	31
4.4 Conclusie.....	34
<b>5. Conclusie.....</b>	<b>35</b>
<b>6. Literatuurlijst.....</b>	<b>39</b>
6.1 Boeken .....	39
6.2 Publicaties .....	39
6.3 Artikelen .....	40
6.4 Tijdschriften.....	40
6.5 Kamerbrieven en -stukken .....	41
6.6 Krantenartikelen.....	42
6.7 Overig .....	42

# 1. Inleiding

## 1.1 Introductie

Afgelopen maanden hebben de onthullingen van de Panama Papers nog verder een focus gelegd op de wereld van belastingparadijzen en lieten daarbij zien hoe aantrekkelijk Nederland is voor veel ondernemingen. De wereldwijde publicaties over belastingparadijzen stuwden de discussies over internationale hervormingen van belastingregelgeving verder aan.

Nederland is een belangrijke spil in deze discussie en ook staat er voor Nederland veel op het spel. Het land wordt al langere tijd genoemd als een belastingparadijs. Sinds de publicaties uit LuxLeaks staat ook de rol van Nederland in Europa ter discussie. De Panama Papers laten in feite opnieuw zien dat de rol van Nederland in de internationale belastingheffing groot is, en ook dat Nederland interessant is als vestigingsland voor ondernemingen, zowel internationaal als nationaal. De Panama Papers laten zien hoe Nederland als doorstroomland functioneert voor buitenlandse beleggers. Jaarlijks loopt er 4.000 miljard euro door Nederlandse brievenbusmaatschappijen.<sup>1</sup>

De Panama Papers hebben ook geleid tot grote maatschappelijke discussie in Nederland over belastingontwijking, omdat veel mensen vinden dat grote bedrijven hun belastingen niet betalen zoals de gemiddelde man wel doet. In de media wordt dit vaker zeer breed uitgemeten en daarbij wordt Nederland als een belastingparadijs genoemd. Als voorbeeld werden grote multinationals als Google, Apple en Starbucks genoemd die veel minder belasting aan de Nederlandse fiscus hoeven te betalen door gebruik te maken van fiscale faciliteiten die het Nederlandse belastingstelsel biedt.<sup>2</sup>

De Amerikaanse president Obama kondigde in 2009 aan actie te zullen ondernemen tegen buitenlandse belastingparadijzen. Hij noemde Nederland als een van de drie "kleine

---

<sup>1</sup> J. Kleinnijenhuis, 'Nederland heeft een probleem', *Trouw*. 10 april 2016

<sup>2</sup> W. Dekker en M. Rengers, 'Apple betaalt in Nederland slechts 0,2 procent belasting', *Volkscrant*. 22 mei 2013

landen met lage belastingtarieven” die in 2003 een derde van de buitenlandse winsten van het Amerikaanse bedrijfsleven voor hun rekening namen.<sup>3</sup>

Het Nederlandse belastingstelsel ligt al langere tijd onder vuur, ook in Nederland. Burgers en kleinere bedrijven hebben de laatste jaren meer belasting moeten afdragen en vragen zich af waarom multinationals dan diverse faciliteiten krijgen om belasting te ontwijken. Critici scharen Nederland onder de tropische belastingparadijzen en men is van mening dat hier verandering in komt. De vraag rijst echter of Nederland wel een belastingparadijs is en wat er voor Nederland op het spel staat en hoe wenselijk het is dat een en ander gewijzigd zou moeten worden.

Dat het Nederlandse belastingstelsel als oneerlijk wordt beschouwd wilt echter niet zeggen dat de onthullingen van de Panama Papers in strijd zijn met de geldende wet- en regelgeving. Belastingontwijking is in beginsel niet strafbaar, maar belastingontduiking daarentegen wel. Bij belastingontduiking wordt de wet in de regel overtreden, doordat een belastingplichtige belasting niet betaalt over bijvoorbeeld zijn inkomen. Bij belastingontwijking wordt handig gebruik gemaakt van verschillen in belastingstelsels om zo min mogelijk belasting te betalen.<sup>4</sup>

De maatschappelijke discussie over de vraag of Nederland een belastingparadijs is en de vele berichtgeving hierover hebben mijn belangstelling voor dit onderwerp gewekt. Het lijkt me derhalve interessant om de structuren waar multinationals gebruik van maken en de fiscale faciliteiten die Nederland ze biedt in kaart te brengen. Verder is het interessant om uit te zoeken wat de fiscale positie van Nederland is en of het terecht als belastingparadijs, zoals Obama het in 2009 kwalificeerde, kan worden bestempeld. Tevens zal ik onderzoeken wat er voor Nederland op het spel staat en hoe wenselijk het is dat Nederland een belastingparadijs is. In mijn onderzoek zal de focus gelegd worden op de ontwijking van vennootschapsbelasting door internationaal opererende ondernemingen en de wenselijkheid hiervan.

---

<sup>3</sup> 'Obama: Nederland fiscaal paradijs'. *NRC.NL*. 5 mei 2009

<sup>4</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', SEO Economisch Onderzoek. 2013. p.12

## 1.2 Probleemstelling

De onderzoeksvraag van mijn scriptie luidt als volgt:

**"Kan Nederland als belastingparadijs worden bestempeld wanneer er wordt gesproken over belastingontwijking en in hoeverre is dat wenselijk?"**

Aan de hand van de onderstaande drie deelvragen zal ik trachten om antwoord te geven op de onderzoeksvraag:

1. Wanneer is sprake van een belastingparadijs?
2. Kan Nederland als belastingparadijs worden gekwalificeerd?
3. In hoeverre is het wenselijk dat Nederland als belastingparadijs wordt bestempeld?

## 1.3 Opbouw van de scriptie

In hoofdstuk twee wordt een beschrijving gegeven van de definities van het begrip 'belastingparadijs'. Definities van verschillende organisaties en landen zullen de revue passeren. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt waarom en wanneer een land als belastingparadijs kan worden bestempeld.

Vervolgens start in hoofdstuk drie de fiscale analyse. Hierin wordt allereerst beschreven welke fiscale faciliteiten Nederland biedt die het zo aantrekkelijk maken voor ondernemingen zich in Nederland te vestigen. Ook wordt aandacht besteed aan de invloed van de implementatie van diverse richtlijnen van de EU. Op basis hiervan zal onderzocht worden of Nederland daadwerkelijk aan te merken is als belastingparadijs.

Hoofdstuk vier behandelt de vraag in hoeverre het wenselijk is dat Nederland al dan niet als belastingparadijs is aan te merken.

Hoofdstuk vijf vormt het afrondende hoofdstuk van de scriptie. Om de onderzoeksvraag optimaal te beantwoorden, zal allereerst een conclusie worden getrokken over de vraag of Nederland al dan niet terecht als belastingparadijs kan worden aangemerkt. Ten slotte wordt geëindigd met een algehele conclusie over de wenselijkheid van Nederland als belastingparadijs.

#### **1.4 Afbakening**

In alle hoofdstukken wordt de focus gelegd op internationaal opererende ondernemingen die de vennootschapsbelasting (Vpb) ontwijken. Dit onderzoek beperkt zich tevens tot het Nederlandse belastingregime en de fiscale faciliteiten die het kent. Andere belastingen dan de vennootschapsbelasting en non-fiscale faciliteiten worden in dit onderzoek niet behandeld.

## **2. Belastingparadijs**

### **2.1 Inleiding**

Alvorens een conclusie kan worden getrokken of Nederland al dan niet als belastingparadijs kan worden bestempeld, is het van belang eerst het begrip “belastingparadijs” te definiëren. In dit hoofdstuk zal worden besproken wat een belastingparadijs is. Daarvoor is het van belang om het verschil tussen belastingontwijking en belastingontduiking te kennen (paragraaf 2.2). Vervolgens wordt ingegaan op de criteria waaraan een land dient te voldoen alvorens dat land gekwalificeerd kan worden als belastingparadijs (paragraaf 2.3). Hierbij zullen de criteria van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), als mede additionele criteria de revue passeren. Het begrip “doorsluisland” zal daarna aan de orde komen (paragraaf 2.4). Tot slot zal met een conclusie worden geëindigd (paragraaf 2.5).

### **2.2 Belastingontwijking en belastingontduiking**

Het begrip “belastingparadijs” wordt in de media vaak in één adem genoemd met belastingontwijking en belastingontduiking. De afgelopen decennia heeft dit fenomeen veel aandacht gekregen. Met name internationale ondernemingen worden maatschappelijk onder druk gezet doordat zij hun belastingdruk verlagen door de fiscale structuren van hun groepsmaatschappijen.<sup>5</sup> Nederland speelt hier een grote rol in en wordt eveneens onder druk gezet door andere landen en organisaties zoals het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de OESO en de Europese Unie (EU). Zowel de OESO als de EU hebben een actieplan opgezet om belastingontwijking en belastingontduiking tegen te gaan.

---

<sup>5</sup> A. Lejour en M. Van 't Riet, ‘Nederland belastingparadijs? Nederland doorsluisland!’, Centraal Plan Bureau, Policy brief 2013/07, p. 8



Belastingontduiking is strafbaar en komt neer op het overtreden van de wet- en regelgeving om minder belasting te betalen.<sup>6</sup> Doorgaans wordt hierbij bewust foute informatie gegeven aan de belastingautoriteiten. Belastingontwijking is het hebben van een negatieve houding ten aanzien van het betalen van belastingen.<sup>7</sup> Men tracht hierbij de belastingheffing te verminderen door fiscale structuren op te zetten die zoveel mogelijk fiscale voordelen genereren. Vaak wordt hierbij gebruik gemaakt van buitenlandse wet- en regelgeving om op deze wijze zo min mogelijk belasting te betalen. Binnen de EU staat het (rechts)personen vrij om zich te vestigen waar zij willen waardoor dergelijke fiscale structuren eenvoudig kunnen worden opgezet. Aangezien het hierbij niet gaat om strafbare feiten is belastingontwijking doorgaans moeilijk te bestrijden.<sup>8</sup>

Belastingparadijzen maken het vaak mogelijk voor private partijen om de belasting te ontwijken dan wel te ontduiken.<sup>9</sup> De OECD tracht dit fenomeen te bestrijden en heeft hiervoor, op verzoek van de G20, het project *Addressing Base Erosion & Profit Shifting* (“BEPS”) opgezet. Dit initiatief bestaat uit vijftien actieplannen die elk ingaan op specifieke aspecten binnen het internationale belastingrecht die vaak gebruikt worden om belasting te kunnen ontwijken. Met de actieplannen wil de OESO, zoals de naam van het initiatief al suggereert, het uithollen van de belastinggrondslag (Base Erosion) en het verschuiven van winsten (Profit Shifting) om zodoende belasting te ontwijken tegengaan.<sup>10</sup> De finale versies van de actieplannen zijn op 5 oktober 2015 uitgekomen en verschillende landen hebben zich geconfirmeerd om de plannen die in deze rapporten staan toe te passen om zodoende belastingontwijking tegen te gaan.

### **2.3 Wat is een belastingparadijs**

Zoals reeds besproken in hoofdstuk 1 (Introductie) van dit onderzoek, ligt Nederland onder vuur en wordt het in de media, maar ook door diverse organisaties en landen

---

<sup>6</sup> D.A. Albregtse, ‘Belastingontwijking en de bestrijding ervan: een economische benadering’, *Ongewenste Belastingontwijking?* ‘De jacht naar een fair share’, Fiscaal Economisch Instituut, 2013, p.8

<sup>7</sup> D.A. Albregtse, ‘Belastingontwijking en de bestrijding ervan: een economische benadering’, *Ongewenste Belastingontwijking?* ‘De jacht naar een fair share’, Fiscaal Economisch Instituut, 2013, p.7

<sup>8</sup> G.T.K. Meussen, ‘Fiscale ethiek in opmars’, *NTFR* 2013/210

<sup>9</sup> P. Kavelaars, ‘afbouw van belastingontwijking’, *TFO* 2014/131.3

<sup>10</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, ‘Appreciatie uitkomst BEPS-project en vooruitblik Nederlands fiscaal vestigingsklimaat’, 5 oktober 2015, nr. IZV/2015/657 M. p.1-2

aangemerkt als een belastingparadijs. Echter, vaak gaat men te weinig de diepte in om na te gaan of Nederland daadwerkelijk als belastingparadijs is aan te merken. In de volksmond wordt een land met een ‘gunstig’ belastingklimaat een belastingparadijs genoemd, in het Engels ook wel “*tax haven*” genoemd.<sup>11</sup> De definitie die hierbij gepaard gaat, spreekt van een belastingparadijs als een land lage belastingtarieven gebruikt en gunstige regelingen biedt voor buitenlandse investeerders en buitenlandse ondernemingen.

### 2.3.1 Criteria van OESO

Om nader te bekijken wanneer er sprake is van een belastingparadijs, dient het rapport van 1998 van de OESO als basis te worden genomen.<sup>12</sup> In dit rapport beschrijft de OESO wanneer een land als belastingparadijs kan worden aangemerkt. Volgens de OESO dient, alvorens sprake is van een belastingparadijs, in grote mate voldaan te worden aan de volgende criteria:

- Geen belastingtarief voor buitenlandse (rechts)personen dan wel een tarief dat in essentie tot een niet-noemenswaardige belastingheffing leidt;
- Gebrek aan informatie-uitwisseling;
- Gebrek aan transparantie;
- Geen of weinig substantiële (bedrijfs)activiteiten in het bronland.

De bovengenoemde definitie van belastingparadijs werd in het jaar 2001 aangepast door de OESO waarbij het kenmerk dat ziet op informatie-uitwisseling werd aangepast tot gebrek aan *effectieve* informatie-uitwisseling.<sup>13</sup> Reden hiervoor is dat bepaalde belastingautoriteiten wel wat informatie uitwisselen, maar alleen voor zover deze het gunstige belastingklimaat niet in gevaar brengt.

---

<sup>11</sup> J.R. Hines, ‘Treasure Islands’, *Journal of economic perspectives*, nr. 4, 2010, p. 103

<sup>12</sup> OECD, *Harmful tax competition: An emerging global issue*, Parijs, 1998, pagina 23

<sup>13</sup> OECD, *the OECD’s project on harmful tax practices: the 2001 progress report*, Parijs, 2001, p. 9

Vervolgens heeft de OESO in het jaar 2002 drie lijsten opgesteld die in kaart brengen welke landen de internationale standaarden toepassen<sup>14</sup>:

1. Witte lijst; dit zijn landen die de internationale standaarden toepassen.
2. Grijs lijst; dit zijn landen die hebben aangegeven de internationale standaarden toe te passen, maar waarvan in de praktijk tot heden weinig van te merken is.
3. Zwarte lijst; dit zijn landen die zich niets aantrekken van de internationale standaarden.

In eerste instantie was het doel van de bovengenoemde lijsten het inzichtelijk maken van landen die, volgens de criteria van de OESO, als belastingparadijs aan te merken zijn. Door dit publiekelijk te maken trachtte de OESO deze landen onder druk te zetten en hoopte zij deze landen te bewegen om hun belastingstelsel aan te passen. In de praktijk werkte het echter anders uit. Het gevolg van deze lijsten was dat de landen die op de zwarte lijst stonden, aangaven de internationale standaarden toe te passen waardoor deze werden verplaatst naar de grijze lijst. Vervolgens werd er echter niets mee gedaan door de landen. De politieke druk vanuit de OESO had in theorie effect, maar omdat deze landen in de praktijk niet bepaald gehoor gaven aan de toepassing van de internationale standaarden, bleven zij op de grijze lijst staan. Uiteindelijk stonden geen van de landen meer op de zwarte lijst.

Een manier om van de grijze lijst te worden verplaatst naar de witte lijst, is door een specifiek soort verdrag over informatie-uitwisseling af te sluiten met op zijn minst 12 andere landen. Dit zijn verdragen die specifiek zien op de uitwisseling van informatie op belastinggebied.<sup>15</sup> Dit soort verdragen zijn dus beperkt en zien niet op alle informatie uit de betreffende verdragsstaat. Een andere beperking uit dit verdrag is dat alleen om informatie kan worden gevraagd indien hier een gegronde reden voor is. Het is dus maar de vraag of de lijsten voor een juiste weergave zorgen van belastingparadijzen. De bovengenoemde criteria voor de kwalificatie van een belastingparadijs worden momenteel wel als leidend beschouwd. De Nederlandse staatssecretaris van Financiën, Frans Weekers, antwoordt op Kamervragen dat OESO de enige organisatie is die de

---

<sup>14</sup> G. Delrue, *Witwassen*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2010. p.192

<sup>15</sup> Ministerie van Financiën, *'Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011'*, 11 februari 2011, p.63-64

moeite heeft genomen om heldere criteria aan te leggen op basis waarvan landen als belastingparadijs kunnen worden aangemerkt.<sup>16</sup>

### **2.3.2 Definitie van SOMO**

Volgens SOMO (Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen) is sprake van een belastingparadijs indien een land zijn wet- en regelgeving dusdanig heeft ingericht met de intentie dat deze door private partijen kan worden gebruikt om belasting te ontwijken in andere landen. Hierbij zijn de lage belastingtarieven een belangrijk onderdeel om op deze wijze inkomsten te genereren.<sup>17</sup> SOMO geeft in haar definitie ook weer hoe de OESO een land als belastingparadijs kwalificeert.

SOMO maakt onderscheid tussen twee soorten belastingparadijzen. Enerzijds heb je de landen die in zeer grote mate afhankelijk zijn van de belastinginkomsten, zoals de Kaaimaneilanden, de Malediven, de Bahama's en Bermuda. Anderzijds heb je landen met een relatief gunstiger belastingklimaat, maar niet voldoen aan de criteria van de OESO. Het gunstigere belastingklimaat fungeert hierbij bij lange na niet als primaire inkomstenbron. Ook hebben deze landen doorgaans een stabiele economie en hanteren ze substantiële belastingtarieven.<sup>18</sup>

### **2.3.3 Definitie van andere landen en organisaties**

Nederland sluit zich aan bij de definitie van de OESO of een bepaald land al dan niet als belastingparadijs valt te kwalificeren. Dit wordt onder andere bevestigd, zoals reeds aangegeven in paragraaf 2.3.1, door antwoorden van de staatssecretaris van Financiën op Kamervragen betreffende dit onderwerp.<sup>19</sup> Tal van andere landen, zoals Duitsland, Noorwegen, Brazilië en de VS hebben veel gepubliceerd over belastingparadijzen, maar

---

<sup>16</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Antwoord op vragen van het lid Merkies (SP) over "belastingparadijzerij"', 27 maart 2013, nr. IFZ/2013/117 U. p. 2

<sup>17</sup> Tax Justice Network (TJN), 'Tax us if you can', 2de editie, 2012, p. 61

<sup>18</sup> M. van Dijk, F. Weyzig en R. Murphy, 'The Netherlands: A Tax haven?', SOMO, Amsterdam: SOMO 2006, p.13

<sup>19</sup> Zie tevens voetnoot 16.

hanteren daarbij niet een specifieke definitie. Deze landen sluiten veelal ook aan bij de definitie van de OESO.<sup>20</sup>

## 2.4 Doorsluisland

De fiscale concurrentie is in internationaal opzicht hevig. Landen proberen door middel van gunstige fiscale wetgeving in combinatie met een gunstig verdragenetwerk zich als een aantrekkelijk land neer te zetten voor (internationale) ondernemingen om zich er te laten vestigen, ook wel een ‘doorsluisland’ genoemd.<sup>21</sup> Nederland is erg in trek als vestigingsklimaat voor internationale ondernemingen. De vestiging in Nederland ziet er primair op om fiscaal een optimale concernstructuur op te bouwen.<sup>22</sup>

### 2.4.1 Bewegredenen voor gebruik van doorsluisland

Ondernemingen en buitenlandse investeerders hebben doorgaans de volgende fiscale beweegredenen om zich te vestigen in een doorsluisland<sup>23</sup>:

- Ondernemingen zien belastingen als een kostenpost. Deze kosten willen ze zoveel mogelijk minimaliseren.
- Vermindering van belasting in bronland door aftrek van vergoeding ten aanzien van vreemd vermogen.
- Door belastingverdragen een vermindering van bronheffing over de betaalde vergoeding van een directe kapitaalverstrekking.
- Weinig tot geen heffing in het woonland van de investeerder of onderneming over de inkomsten uit het bronland.

Een uitgebreid verdragenetwerk kan cruciaal zijn bij de hierboven genoemde redenen. Verdragen zorgen ervoor dat dubbele belastingheffing wordt voorkomen. In zo een

---

<sup>20</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, ‘Zembla-uitzending ‘Nederland belasting paradijs’ nader beschouwd’, *Maandblad Belasting Beschouwingen*, MBB, 2011/02, p. 2

<sup>21</sup> A. Lejour en M. Van ’t Riet, ‘Nederland belastingparadijs? Nederland doorsluisland!’, Centraal Plan Bureau, Policy brief 2013/07, p. 4

<sup>22</sup> J.L.M. Gribnau, ‘Fair share en tax planning: een moeilijk maar noodzakelijk debat’, *Ongewenste Belastingontwijking?* ‘De jacht naar een fair share’, Fiscaal Economisch Instituut, 2013, p.42

<sup>23</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, ‘Zembla-uitzending ‘Nederland belasting paradijs’ nader beschouwd’, *Maandblad Belasting Beschouwingen*, MBB, 2011/02, p. 4

verdrag kan ook geregeld worden welk belastingrecht van toepassing is op bepaalde punten en als een land met zijn verdragspartner kan afspreken dat zijn belastingrecht van toepassing is op punten die fiscaal aantrekkelijk zijn voor bedrijven, dan heeft een goed en uitgebreid verdragennetwerk een positief effect. Zodoende kan een land dat een relatief gunstig verdrag sluit met de verdragspartner een gunstig vestigingsklimaat bij het bronland creëren. Vaak wordt de bronbelasting door de werking van deze verdragen tot nihil teruggebracht en/of kent de onderneming bepaalde faciliteiten die fiscale planning mogelijk maken (o.a. de deelnemingsvrijstelling). Ondernemingen en buitenlandse investeerders zien belastingen in die zin als een kostenpost die zo laag mogelijk moet worden gehouden.<sup>24</sup>

#### **2.4.2 Implicaties van gebruik van doorsluisland**

De Duitse Bundesbank heeft onderzoek gedaan naar de fiscale effecten van buitenlandse multinationals die gebruik maken van een doorsluisland. Hieruit kwam naar voren dat de winstbelastinggrondslag in Duitsland aanzienlijk lager is dan verwacht zou mogen worden op basis van het aandeel van de in Duitsland aanwezige productiefactoren van de betreffende multinationals. Het bronland ervaart dus een belastingderving door het gebruik van een doorsluisland door de multinationals (in fiscale vaktermen ook wel “treaty shopping” genoemd). Tegelijkertijd kan worden gesteld dat het gebruik van een doorsluisland wel kan bijdragen aan instandhouding van de hoofdactiviteiten van de betreffende multinationals in het bronland. Potentieel zouden zij anders zijn genoodzaakt om hun hoofdactiviteiten te moeten verplaatsen door te hoge belastingen. De doorsluislichamen worden in de belastingheffing van het doorsluisland waarin ze gevestigd zijn betrokken en dragen dus belasting af. Dit kan worden gezien als een bijdrage aan de economie van het doorstroomland.<sup>25</sup> In paragraaf 4.2 zal hier nader op worden ingegaan.

---

<sup>24</sup> J.L.M. Gribnau, ‘Fair share en tax planning: een moeilijk maar noodzakelijk debat’, *Ongewenste Belastingontwijking?* ‘De jacht naar een fair share’, Fiscaal Economisch Instituut, 2013, p.48

<sup>25</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, ‘Zembla-uitzending ‘Nederland belasting paradijs’ nader beschouwd’, *Maandblad Belasting Beschouwingen*, MBB, 2011/02, p. 13-16

Ontwikkelingslanden ervaren veel hinder door het bestaan van doorsluislanden. Deze landen zijn kwetsbaarder omdat zij in grotere mate afhankelijk zijn van buitenlandse investeringen. Ook zijn hun administratieve capaciteiten minder ontwikkeld waardoor ontwikkelingslanden minder in staat zijn om de negatieve effecten, bijvoorbeeld het mislopen van belastinginkomsten, het hoofd te bieden.<sup>26</sup>

Voor de doorsluislanden zijn de gevolgen positief. Diverse dienstverleners, zoals trustkantoren en de verscheidene belastingadviseurs spinnen hier garen bij. De Nederlandse Minister van Financiën schatte in 2009-2010 dat de trustsector ongeveer € 1,5 miljard toevoegde aan de Nederlandse economie. Voor de advocatenkantoren, accountantskantoren en belastingadviseurs bestaan dergelijke cijfers niet, maar men mag aannemen dat ook deze sectoren er goed bij varen en daarmee ook indirect de Nederlandse economie. Bovendien betalen die houdstermaatschappijen vaak wel wat belasting in het doorsluisland (ofwel in de Wet Vpb ofwel in de Wet OB/LB). De Nederlandsche Bank heeft berekend dat de Bijzondere Financiële Instellingen (BFI) (in Nederland wordt door (internationale) ondernemingen gebruik gemaakt van de bfi's om de concernstructuren via een doorsluisland vorm te geven)<sup>27</sup> in 2008 ongeveer € 1,5 miljard aan betaalde belastingen en vergoedingen hebben opgeleverd.<sup>28</sup>

---

<sup>26</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belasting paradijs' nader beschouwd', *Maandblad Belasting Beschouwingen*, MBB, 2011/02, p. 6

<sup>27</sup> In de volksmond ook wel 'brievenbusmaatschappijen'.

<sup>28</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belasting paradijs' nader beschouwd', *Maandblad Belasting Beschouwingen*, MBB, 2011/02, p. 7

## 2.5 Conclusie

Allereerst is van belang vast te stellen dat belastingontduiking niet per se betrekking heeft op belastingparadijzen, maar dat de aanwezigheid van belastingparadijzen het fenomeen belastingontwijking bevordert. Een eenduidig alomvattend begrip van het woord belastingparadijs is helaas tot op heden niet bereikt. De criteria die de OESO heeft vastgesteld voor het begrip belastingparadijs worden in de regel door de meeste landen als leidraad gebruikt. Nederland, diverse andere landen en veel andere organisaties sluiten zich aan bij deze definitie.

Concluderend kan worden gesteld dat sprake is van een belastingparadijs indien een land de facto geen belasting heft bij buitenlandse (rechts)personen. Ook dient het land zich weinig tot niet bezig te houden met de uitwisseling van informatie met andere landen over de belastingplichtigen die van het regime gebruik maken. Als laatste is van belang of de belastingplichtigen die van het belastingregime van het land gebruik maken weinig tot geen substantiële economische activiteiten in het betreffende land hebben. Relevant hierbij is de vraag in hoeverre een land zijn wet- en regelgeving heeft ingericht met de intentie dat deze door private partijen kan worden gebruikt om belasting te ontwijken in andere landen.

Een “doorsluisland” ontstaat als een land bepaalde fiscale faciliteiten biedt om buitenlandse investeerders en (internationale) ondernemingen te lokken. Ondernemingen (zowel internationaal als nationaal) maken hier veelvuldig gebruik van.



## **3. Kwalificeert Nederland als belastingparadijs?**

### **3.1 Inleiding**

In het vorige hoofdstuk is uitvoerig besproken wat de criteria zijn om een land aan te merken als een belastingparadijs. In dit hoofdstuk zal worden getoetst in hoeverre Nederland voldoet aan deze criteria. Hierin zal eerst uitgebreid aan de orde komen wat de faciliteiten zijn die maken dat Nederland een aantrekkelijk vestigingsklimaat heeft (paragraaf 3.2 tot en met paragraaf 3.6). Vervolgens worden deze faciliteiten getoetst aan de hand van de in de vorige hoofdstuk gestelde criteria (paragraaf 3.7). Afgesloten zal worden met een conclusie (paragraaf 3.8).

### **3.2 Faciliteiten**

Nederland staat van oudsher bekend om haar gunstige belastingklimaat. Voor een relatief klein land heeft Nederland de afgelopen decennia verschillende internationale ondernemingen aan zich weten te binden en al diverse keren heeft Nederland hierdoor de internationale media weten te bereiken (Luxleaks, Starbucks, Panama Papers, etc.). De vraag die in deze paragraaf centraal staat, is wat maakt nou dat Nederland een gunstig vestigingsklimaat heeft? Hierover is in de loop der jaren door menig fiscalisten een hoop over geschreven. Staatssecretaris Wiebes heeft in een brief naar aanleiding van de uitkomst van de finale BEPS rapporten een opsomming gemaakt van de belangrijkste aantrekkingspunten van Nederland als vestigingsland.<sup>29</sup> Hierin noemt de staatssecretaris de volgende punten:

- Het uitgebreide verdragennetwerk.
- De deelnemingsvrijstelling.
- De afwezigheid van bronheffingen op rente en royalty's.
- De goedwerkende belastingdienst.

---

<sup>29</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Appreciatie uitkomst BEPS-project en vooruitblik Nederlands fiscaal vestigingsklimaat', 5 oktober 2015, nr. IZV/2015/657 M, p. 8

- Efficiënte geschilbeslechtsprocedures.

De hierboven genoemde punten zullen in de volgende paragrafen uitgebreid de revue passeren en getoetst zal worden in hoeverre zij bijdragen aan de kwalificatie van Nederland als een belastingparadijs.

### **3.3 Het uitgebreide verdragenetwerk**

In de artikelen 2 en 3 van de Wet Vpb worden de binnenlandse- en buitenlandse belastingplichtigen voor de Wet Vpb gedefinieerd. De binnenlandse belastingplichtigen voor de Wet Vpb zijn alle belastingplichtigen waarvan hun feitelijke leiding in Nederland gevestigd zijn. In artikel 2 lid 4 van de Wet Vpb is bovendien een fictie opgenomen die ervoor zorgt dat elke belastingplichtige die naar Nederlands recht is opgericht als binnenlandse belastingplichtige wordt aangemerkt. Dit zou voor problemen kunnen zorgen indien een onderneming zich in het buitenland bevindt (en aldaar belastingplichtige is), maar naar Nederlands recht is opgericht en zodoende ook voor de Wet Vpb belastingplichtig is. Dit zou tot dubbele belastingdruk kunnen leiden.

Om dergelijke vormen van dubbele belasting te voorkomen hebben de verschillende landen en staten belastingverdragen met elkaar afgesloten waarin zij als het ware de heffingsbevoegdheid tussen de verschillende landen en staten verdelen. Deze belastingverdragen zijn gebaseerd op het OESO model en de heffingsbevoegdheid van de verschillende landen zal voor een groot gedeelte afhangen van de onderhandelingskracht van de landen. Belangrijk hierbij is om te vermelden dat in de belastingverdragen de heffingsbevoegdheid wordt afgesproken. De vraag of er daadwerkelijk wordt geheven, is afhankelijk of het land dat heffingsbevoegd is een wettelijke basis kent in haar nationale wetgeving waarover zij mag heffen. De belastingverdragen creëren derhalve geen heffingsplicht.<sup>30</sup> Nederland staat bekend om haar uitgebreide verdragenetwerk met

---

<sup>30</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens. *Internationaal belastingrecht*, FED Fiscale studiereserie, 8st herziene druk, Deventer: Kluwer 2014, p.70

verschillende landen.<sup>31</sup> Hierdoor is Nederland een uitermate gunstig land om je er als onderneming te vestigen, omdat het hebben van een belastingverdrag er in de regel voor zorgt dat dubbele belasting wordt uitgesloten.<sup>32</sup>

### 3.4 Deelnemersvrijstelling

De deelnemingsvrijstelling is een faciliteit uit de Wet op de Venootschapsbelasting 1969 (hierna, “Wet Vpb”) die in het leven is geroepen om dubbele economische belastingheffing binnen concernverband te voorkomen. Deze faciliteit houdt in dat alle voordelen uit hoofde van onderneming zijn vrijgesteld.<sup>33</sup> Zowel positieve als negatieve voordelen zijn vrijgesteld (met uitzondering van liquidatieverliezen).<sup>34</sup>

In de literatuur komen twee beginselen naar voren die als rechtsgrond hebben gefungeerd voor het invoeren van de deelnemingsvrijstelling. Het eerste beginsel wordt het *ne-bis-in-idem* beginsel genoemd en komt oorspronkelijk uit het strafrecht. Een pleger van een strafbaar feit mag niet tweemaal bestraft worden voor het plegen van hetzelfde strafbaar feit. Naar analogie wordt gesteld met het invoeren van de deelnemingsvrijstelling, dat éénzelfde winst zou niet dubbel belast mag worden bij twee verschillende bedrijven.<sup>35</sup> Het tweede beginsel is het verlengstukbeginsel. In de literatuur is vermeld dat een dochteronderneming in feite functioneert als een verlengstuk van de moedermaatschappij, waardoor de winsten die worden behaald door de dochterondernemingen moeten vallen onder de winst van de moedermaatschappij.<sup>36</sup>

---

<sup>31</sup> Voor een uitgebreid overzicht van de verschillende landen waarmee Nederland een belastingverdrag heeft, zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/circulaires/2016/01/01/verdragenoverzicht-per-1-januari-2016>

<sup>32</sup> Het zou in de praktijk echter kunnen zijn dat alsnog sprake kan zijn van dubbele belasting, maar dit wordt tijdens deze scriptie buiten beschouwing gelaten.

<sup>33</sup> Artikel 13 Wet Vpb 1969

<sup>34</sup> Artikel 13 lid d Wet Vpb 1969

<sup>35</sup> M. Janssen, ‘*Evolutie van het voordeelbegrip in de deelnemingsvrijstelling*’, (bachelorscriptie universiteit Tilburg), 2010. p. 6

<sup>36</sup> M. Janssen, ‘*Evolutie van het voordeelbegrip in de deelnemingsvrijstelling*’, (bachelorscriptie universiteit Tilburg), 2010. p. 6

De deelnemingsvrijstelling kan niet worden toegepast indien de belastingplichtige wordt aangemerkt als een niet-kwalificerende beleggingsinstelling.<sup>37</sup> Dit houdt in dat de dochteronderneming enkel en alleen als belegging wordt gehouden. In dergelijke gevallen geldt het verrekeningsregime in plaats van het vrijstellingsregime.

Een uitzondering wordt gemaakt voor kwalificerende beleggingsinstellingen. Door middel van een drietal toetsen kan worden bepaald in hoeverre een beleggingsinstelling alsnog kwalificeert voor de deelnemingsvrijstelling, te weten de oogmerktoets, de onderworpenheidstoets / reële heffingstoets en de bezittingentoets.<sup>38</sup>

De oogmerktoets is een subjectieve toets en houdt in dat wordt getoetst in hoeverre de gehouden deelneming als een belegging wordt gehouden. Aan de oogmerktoets wordt voldaan als kan worden aangetoond door de belastingplichtige dat de deelneming wordt gehouden met als doel een rendement te behalen dat normaal (passief) vermogensbeheer te boven gaat. Het subjectieve element kan, blijkens de parlementaire geschiedenis, worden geobjectiveerd door te kijken naar de aard, functie en activiteiten van de deelneming.<sup>39</sup>

De onderworpenheidstoets houdt in dat een deelneming als een kwalificerende beleggingsdeelneming wordt aangemerkt indien de deelneming is onderworpen aan een belasting naar de winst die resulteert in een naar Nederlandse begrippen reële heffing.<sup>40</sup> Met een naar Nederlandse begrippen reële heffing wordt bedoeld een statutair tarief van ten minste 10%, tenzij sprake is van bijzondere grondslagafwijkingen of andere afwijkingen, waarbij tariefopstapjes buiten beschouwing mogen worden gelaten, zolang zij geen betekenisvolle invloed hebben op de uiteindelijke belastingdruk.<sup>41</sup>

---

<sup>37</sup> Artikel 13 lid 8 wet Vpb 1969

<sup>38</sup> Vakstudie Nieuws aant. 15 e.v (Beleggingsdeelnemingen bij wetsfictie)

<sup>39</sup> Kamerstukken II 2009/10, 32129, nr. 8, p. 28

<sup>40</sup> J.A.G van der Geld, *Hoofdzaken vennootschapsbelasting*, FED Fiscale studieresie, 11de herziene druk, Deventer: Kluwer 2015, p. 198

<sup>41</sup> J.A.G van der Geld, *Hoofdzaken vennootschapsbelasting*, FED Fiscale studieresie, 11de herziene druk, Deventer: Kluwer 2015, p. 203-206

De bezittingentoets is een objectieve toets en houdt in dat de bezittingen van de belastingplichtige middellijk of onmiddellijk voor minder dan 50% uit laag belaste vrije beleggingen moeten bestaan.<sup>42</sup> Indien dit het geval is, dan is de deelnemingsvrijstelling alsnog van toepassing.

Met ingang van 1 januari 2016 is een zeventiende lid toegevoegd aan artikel 13 van de Wet Vpb. Deze uitbreiding is een direct gevolg van de implementatie van de Moeder-dochterrichtlijn. Het doel van deze toevoeging is om eventuele mismatches in de kwalificatie van een betaling op een geldverstrekking in Europese lidstaten te minimaliseren. Met de invoering van het lid, wordt de fiscale behandeling van de bronstaat gevolgd en zodoende worden daarmee kwalificatieverschillen vermeden.<sup>43</sup> Wat opmerkelijk is te noemen, is dat de reikwijdte van de Moeder-dochterrichtlijn enkel is beperkt tot de EU en Nederland enkel verplicht zou zijn om deze mismatch bepaling alleen van toepassing te laten zijn in de EU. Nederland heeft, met de bewoordingen van artikel 13, zeventiende lid, er desalniettemin voor gekozen om deze mismatch bepaling mondiaal te laten gelden, waardoor geen onderscheid wordt gemaakt tussen EU- en niet EU deelnemingen.<sup>44</sup> Ondanks dat een dergelijke invoering schadelijk kan zijn voor het vestigingsklimaat van Nederland, laat Nederland met het invoeren van een mondiale mismatch bepaling naar mijn mening zien dat zij voor de aanpak van misbruik is en veel waarde hecht aan de voortgang in de internationale samenwerking tegen misbruik.

### **3.5 Afwezigheid van bronheffing op rente en royalty's**

Nederland heeft, mede met het oog op de discussie over schadelijke belastingconcurrentie in de EU en de OESO, op 1 januari 2002, artikel 8c in de Wet Vpb ingevoerd. Op grond van dit artikel zijn bepaalde royalty ontvangsten en betalingen van de winst uitgesloten. Het gaat hier om ontvangen en betaalde rente en/of royalty betalingen ter zake van direct of indirecte samenhangende geldleningen en/of rechtsverhoudingen door

---

<sup>42</sup> J.A.G van der Geld, *Hoofdzaken vennootschapsbelasting*, FED Fiscale studiereserie, 11de herziene druk, Deventer: Kluwer 2015, p. 199

<sup>43</sup> Memorie van toelichting, *Wet implementatie wijzigingen Moeder-dochterrichtlijn 2015*, 15 september 2015, p. 3-4

<sup>44</sup> Kamerstukken II, 2015/16, 34306, nr. 6, p. 1-2

belastingplichtigen aan lichamen of natuurlijke personen die behoren tot het concern waar de belastingplichtige deel van uitmaakt waarbij geen reële risico's worden gelopen.<sup>45</sup> In lid 2 wordt beschreven wanneer er sprake is van een reëel risico.

Hierbij is het ook opmerkelijk te noemen dat Nederland artikel 8c heeft ingevoerd voordat de interest- en royalty richtlijn werd ingevoerd in de EU (in 2003). Eveneens bijzonder is dat deze richtlijn enkel probeert te bewerkstelligen dat rentebetalingen en royalty's zonder bronbelasting kunnen worden uitgekeerd in concernverband binnen de EU. Nederland daarentegen heeft artikel 8c dusdanig vormgegeven dat deze ook geldt voor betalingen aan niet EU-staten.

Ook in de verschillende belastingverdragen die Nederland heeft gesloten wordt de heffingsbevoegdheid van de interest en royalty betalingen behandeld. Door deze belastingverdragen wordt de heffingsbevoegdheid in zulke gevallen vaak aan Nederland toegewezen en heeft de verdragspartner geen heffingsrecht. Doordat Nederland artikel 8c Wet Vpb in haar nationale wetgeving heeft ingevoerd, heft zij geheel niet over deze inkomsten. Wel moet hieraan worden toegevoegd dat deze heffingsbevoegdheid aan Nederland enkel wordt toegewezen indien en voor zover de ontvangende partij de "uiteindelijke gerechtigde"<sup>46</sup> is.<sup>47</sup> Dit vooral om zogenoemde "treaty shopping"<sup>48</sup> tegen te gaan.

### **3.6 Goedwerkende belastingdienst en efficiënte geschilbeslechtsprocedures**

Ondanks dat de Nederlandse belastingdienst de afgelopen jaren door de Nederlandse media meerdere malen als onbekwaam en inefficiënt is neergezet<sup>49</sup>, staat deze in het buitenland bekend om haar deskundigheid en professionaliteit.

---

<sup>45</sup> Vakstudie Vennootschapsbelasting, artikel 8c Wet Vpb 1969, Aant. 1.1

<sup>46</sup> In de verdragen als "beneficial owner" aangeduid.

<sup>47</sup> Zie tevens artikelen 10, 11 & 12 OESO modelverdrag.

<sup>48</sup> Het fenomeen waarbij belastingplichtigen zich vestigen in bepaalde landen enkel en alleen om gebruik te kunnen maken van hun gunstige belastingverdragenennetwerk om zodoende de belastingdruk te verlagen.

<sup>49</sup> Zie onder andere: [ L. Vervaeke, 'Het kan erger: Waalse belastingdienst berekent, int en controleert niet goed', *Volkskrant*, 13 oktober 2016] en [C. Koenis, 'Vertrekker Belastingdienst kan direct weer ingehuurd worden', *RTLZ*, 13 oktober 2016]

De Nederlandse belastingdienst bestaat uit een aantal afdelingen, waarbij voor de internationale ondernemingen het APA/ATR-team de belangrijkste afdeling is. Belastingplichtigen kunnen vooraf zekerheid krijgen over de uitwerking van het Nederlandse recht op hun bedrijfsvoering. In een Advanced Tax Ruling (ATR) wordt afgesproken wat het gevolg is van bepaalde bedrijfsvoering in het Nederlands recht. In een Advanced Pricing Agreement (APA) wordt de zakelijkheid van een intercompany transactie bevestigd door de belastingdienst.<sup>50</sup>

Bovendien wordt de Nederlandse belastingdienst geroemd om haar samenwerking onder het “horizontaal toezicht”. Hierbij werkt de belastingdienst in nauw contact samen met ondernemingen en worden alle feiten in goed overleg met elkaar besproken.<sup>51</sup> Zodoende weten bedrijven vooraf waar zij aan toe zijn en komen zij niet voor onverwachtse verrassingen te staan.

### **3.7 Toetsing van Nederland als belastingparadijs**

Zoals uiteengezet in de voorgaande paragrafen kenmerkt Nederland zich door een aantal belastingregelingen waardoor zij vooral voor buitenlandse investeerders als een gunstige vestigingslocatie wordt gezien. De verschillende (gunstige) kenmerken van het Nederlandse belastingstelsel zijn voor verschillende andere landen aanleiding geweest om Nederland te bestempelen als belastingparadijs.<sup>52</sup> De vraag is echter of dit terecht is?

In deze paragraaf zal aan de hand van de definitie van de OESO worden getoetst of Nederland als belastingparadijs kan worden gekwalificeerd. De reden om aan dit toetsingskader te toetsen is omdat de OESO de afgelopen jaren de nodige maatregelen heeft voorgesteld om belastingontwijking en belastingparadijzen aan te pakken.<sup>53</sup> Derhalve acht ik het kader dat de OESO heeft opgesteld voor de kwalificatie van een

---

<sup>50</sup> Algemene Rekenkamer, *'Belastingontwijking. Een verdiepende onderzoek naar belastingontwijking in relatie tot de fiscale regels en het verdragennetwerk'*, Den Haag 2014. p. 71-72

<sup>51</sup> Algemene Rekenkamer, *'Belastingontwijking. Een verdiepende onderzoek naar belastingontwijking in relatie tot de fiscale regels en het verdragennetwerk'*, Den Haag 2014. p. 80

<sup>52</sup> 'Obama: Nederland fiscaal paradijs'. *NRC.NL*. 5 mei 2009

<sup>53</sup> Zie bijvoorbeeld de BEPS rapporten

belastingparadijs het meest geschikt voor de toetsing of Nederland al dan niet gekwalificeerd kan worden als belastingparadijs.

Volgens de OESO kenmerkt een belastingparadijs zich doordat er geen nominaal belastingtarief is dan wel een belastingtarief welke de facto niet tot een noemenswaardige belastingheffing leidt, er een gebrek aan informatie-uitwisseling is of een gebrek aan transparantie of geen tot weinig substantiële activiteiten van de ondernemingen in dat land.<sup>54</sup> Goed om op te merken is dat niet aan al de criteria moet worden voldaan en dat het derhalve geen cumulatieve voorwaarden zijn in de zin dat aan alle criteria moet worden voldaan. Uitgangspunt in de kwalificatie van een jurisdictie als belastingparadijs is het nominale belastingtarief dan wel een belastingtarief welke de facto niet leidt tot noemenswaardige belastingheffing. Dit is als het ware een toegangspoort. Als hiervan sprake is, i.e. geen effectieve belastingheffing of geen nominaal belastingtarief, dan moet volgens de OESO aan één van de andere criteria worden voldaan om als belastingparadijs te kunnen worden gekwalificeerd.

### **3.7.1 Geen effectief belastingtarief voor buitenlandse (rechts)personen**

Het tarief dat in Nederland geldt voor zowel binnenlandse als buitenlandse belastingplichtigen is te vinden in artikel 22 van de Wet Vpb. Belastingplichtigen zijn voor hun wereldinkomen belast tegen een tarief van 20% voor de eerste EUR 200.000. Het inkomen dat deze EUR 200.000 overstijgt, wordt belast tegen 25%. Op grond van dit belastingtarief kan mijns inziens niet worden betoogd dat ondernemingen in Nederland onderworpen zijn aan een belastingtarief dat niet tot noemenswaardige belastingheffing leidt. Het rapport van de Algemene Rekenkamer toont mijns inziens ook aan dat Nederland niet uit de pas loopt bij andere landen als we kijken naar het vennootschapsbelastingtarief. Het Nederlandse vennootschapsbelastingtarief is in lijn met het gemiddelde van de Europese landen.<sup>55</sup> Overigens moet hier wel de kanttekening worden gemaakt dat de heffingsgrondslag niet is meegenomen.

---

<sup>54</sup> Zie hoofdstuk 2 definitie OESO belastingparadijs.

<sup>55</sup> Algemene Rekenkamer, *'Belastingontwijking. Een verdiepende onderzoek naar belastingontwijking in relatie tot de fiscale regels en het verdragenetwerk'*, Den Haag 2014. p. 19-21



Feitelijk zijn voor de effectieve belastingdruk twee punten van belang. Allereerst het nominale belastingtarief, zie bijvoorbeeld de grafiek opgenomen in het rapport van de Algemene Rekenkamer<sup>56</sup>, maar ook de heffingsgrondslag. Een land kan bijvoorbeeld een heel hoog nominaal vennootschapsbelastingtarief hebben waardoor het in een eerste oogopslag lijkt alsof het inkomen aldaar hoog belast is. Echter, als de heffingsgrondslag, waarover dat 'hoge' tarief geldt erg smal is, zal je effectief een veel lager vennootschapsbelastingtarief hebben. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van het volgende voorbeeld.

*Land A kent een nominaal belastingtarief van 35%. Land B daarentegen heeft een nominaal belastingtarief van 20%. Op het eerste gezicht kan het lijken dat Land A het inkomen van haar belastingplichtigen hoger belast dan Land B. Echter, als Land A maar 50% van het wereldinkomen als heffingsgrondslag heeft, en Land B het gehele wereldinkomen in de grondslag betreft, zien we dat Land B het inkomen effectief hoger belast. In Land A wordt het inkomen dan effectief tegen 17,5% belast, terwijl in Land B effectief tegen 20% belast.*

Nederland probeert met behulp van vooroverleg (ruling) internationaal opererende bedrijven vooraf zekerheid te verschaffen over de toepassing van wetgeving op het gebied van belastingheffing, zoals de toepassing van de deelnemingsvrijstelling. In april 2015 heeft het televisieprogramma Rambam in zijn aflevering 'Nederland belastingparadijs' aandacht aan de Nederlandse rulingpraktijk en de rol van Nederland op het gebied van belastingontwijking besteed.<sup>57</sup> In de uitzending werd tevens gesuggereerd dat internationaal opererende ondernemingen met de belastingdienst konden onderhandelen over hun heffingsgrondslag en belastingheffing. In zijn antwoorden op Kamervragen benadrukte de staatssecretaris van financiën dat Nederland een robuuste rulingpraktijk kent die binnen de in Nederland geldende wettelijke kaders dient te blijven en worden toegepast en ontkende nadrukkelijk de mogelijkheid om met de

---

<sup>56</sup> Algemene Rekenkamer, 'Belastingontwijking. Een verdiepende onderzoek naar belastingontwijking in relatie tot de fiscale regels en het verdragennetwerk', Den Haag 2014. p. 21

<sup>57</sup> Vara, De tv-uitzending van Rambam aflevering 'Nederland belastingparadijs', 29 april 2015

belastingdienst te onderhandelen over de af te dragen belasting of over belastingtarieven die worden toegepast.<sup>58</sup>

Zoals eerder vermeld, kent Nederland een vennootschapsbelastingtarief dat redelijk in lijn ligt met het gemiddelde in de EU en leidt de belastingheffing in Nederland tot een 'redelijke' belastingheffing. Dit betekent mijn inziens dat Nederland niet voldoet aan het criterium "geen effectief belastingtarief voor buitenlandse (rechts)personen".

### **3.7.2 Gebrek aan informatie-uitwisseling en gebrek aan transparantie**

De OESO acht het gebrek aan informatie-uitwisseling een reden om te kunnen stellen dat er een indicatie is dat de desbetreffende jurisdictie een belastingparadijs is. Mijns inziens is niet voldaan aan dit criterium door Nederland. Nederland kent informatie-uitwisselingsverdragen, ook wel Tax Information Exchange Agreements (de TIEA's) genoemd. Deze overeenkomsten die bilateraal worden gesloten geven een rechtsbasis om informatie uit te wisselen mits hier gegronde redenen voor zijn. Deze TIEA's moeten niet verward worden met de belastingverdragen die worden gesloten waarin de heffingsbevoegdheid tussen twee staten wordt geregeld. In deze TIEA's wordt alleen geregeld dat er informatie kan worden uitgewisseld op moment dat daar een reden voor is.<sup>59</sup>

Verder, als gevolg op de vele BEPS rapporten, is sinds 1 januari 2016 Country-by-Country Reporting ingevoerd. Deze wetgeving is bedoeld om landen een inzicht te geven in reële aanwezigheid, financiële situatie en activiteiten van internationaal opererende ondernemingen in iedere betreffende belastingjurisdictie. Dankzij het actieplan zijn multinationals verplicht om jaarlijks een overzicht uit te brengen over hun cijfers (bijvoorbeeld omzet, winst, personeel, etc.).<sup>60</sup> Mede door dit overzicht kan de belastingautoriteit zien waar de verschillende omzetten worden gerapporteerd en hoeveel werknemers er ten grondslag liggen aan die omzetten. Ook kan worden gezien hoeveel

---

<sup>58</sup> Kamervragen van het lid Merkies (SP), De tv-uitzending 'Belastingparadijs Nederland' van Rambam, 6 mei 2015, nr. 2015Z08384, p. 1 en 3

<sup>59</sup> Ministerie van Financiën, 'Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011', 11 februari 2011, p.63-64

<sup>60</sup> KPMG Meijburg & Co Belastingadviseurs, 'Country-by-Country Reporting: Wat is uw strategie?', oktober 2015. p. 1

belasting er in de verschillende landen waar de onderneming actief is wordt betaald. Al deze informatie-uitwisseling tussen Nederland en de andere landen die Country-by-Country Reporting hebben ingevoerd is naar mijn mening ook een indicatie dat Nederland aan de eisen die OESO stelt betreffende de transparantie en de informatie-uitwisseling voldoet.<sup>61</sup> Volgens de staatssecretaris van Financiën wil Nederland graag een voortrekkersrol op het gebied van transparantie vervullen. Nederland streeft er bijvoorbeeld naar om afspraken te maken met landen over een intensieve en spontane informatie-uitwisseling over afspraken met en toezeggingen door de belastingdienst van een land die een grensoverschrijdend effect kunnen hebben op een belastingaanslag in een andere land.<sup>62</sup>

Tot slot is overeengekomen dat rulings (i.e. Advance pricing Agreements en Advance tax ruling) worden uitgewisseld met EU-lidstaten welke een belang kunnen hebben bij deze ruling. Ook deze uitwisseling van informatie is naar mijn mening voldoende aanleiding om te concluderen dat er vanuit Nederland geen gebrek aan informatie-uitwisseling is.

### **3.7.3 Geen tot weinig substantiële activiteiten**

Het laatste criterium welke aanleiding kan geven tot de kwalificatie van een belastingparadijs is geen of weinig substantiële activiteiten van de onderneming. Nederland is van mening dat in gevallen waarin bijvoorbeeld vooraf zekerheid wordt gezocht (ruling) van de belastingdienst, er aan minimale substance-eisen moet worden voldaan. Deze minimale substance-eisen zijn, in de visie van de belastingdienst, een minimum set aan eisen waarmee de belastingplichtige kan aantonen dat er wel degelijk activiteiten zijn in Nederland.<sup>63</sup>

De Tweede Kamer heeft op 11 oktober 2016 een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht om de substance-eisen aan te scherpen. Deze verscherpte substance-eisen

---

<sup>61</sup> Algemene Rekenkamer, *'Belastingontwijking. Een verdiepende onderzoek naar belastingontwijking in relatie tot de fiscale regels en het verdragenetwerk'*, Den Haag 2014. p. 41 en 90

<sup>62</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Antwoorden op Kamervragen rapport Algemene Rekenkamer over belastingontwijking', 3 maart 2015, nr. IZV 2015/170, p. 24

<sup>63</sup> Zie voor de substance vereisten artikel 3a van het Uitvoeringsbesluit internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0030973/2016-01-01>

zijn volgens de leden van de Tweede Kamer nodig om het bestaan van lege doorsluisvennootschappen aan te pakken. De leden Grashoff en Groot hebben geconstateerd dat er nog steeds duizenden brievenbusvennootschappen in Nederland zijn die schadelijk zijn voor de Nederlandse economie en belastingontwijking in stand houden. Als gevolg van deze versterkte substance-eisen zouden vennootschappen zonder reële economische activiteiten kunnen worden aangepakt.<sup>64</sup>

Deze ingediende motie impliceert mijns inziens dat er, zoals uit de motie blijkt, vele duizenden doorsluislichamen in Nederland zijn die geen of weinig substantiële activiteiten hebben in Nederland. Echter, er zijn talloze ondernemingen die wel reële economische activiteiten hebben in Nederland en het feit dat Nederland de ondernemingen wil aanpakken die geen reële activiteiten vervullen, is naar mijn mening een reden om te stellen dat niet aan deze voorwaarde wordt voldaan.

### **3.8 Conclusie**

De vraag of Nederland een belastingparadijs is, dient ontkennend te worden beantwoord. Nederland voldoet niet aan de criteria die de OESO stelt voor de kwalificatie van een belastingparadijs. Het Nederlandse belastingrecht onderscheidt zich wel sterk door diverse faciliteiten, waaronder afwezigheid van bronheffing op rente en royalty's en deelnemersvrijstelling, waardoor het een gunstig vestigingsklimaat heeft ontwikkeld voor ondernemingen. Het verdragennetwerk dat Nederland heeft draagt hier ook erg aan bij. Veel internationale ondernemingen kiezen er dan ook voor om hun groepsstructuur via Nederland te laten lopen. Om deze reden dient geconcludeerd te worden dat Nederland wel gekwalificeerd kan worden als doorsluisland.

---

<sup>64</sup> Kamerstukken II, 2016/17, 34 550, nr. 43

## 4. Wenselijkheid van Nederland als belastingparadijs of doorsluisland

### 4.1 Inleiding

De aandacht voor belastingen die betrekking hebben op het grote bedrijfsleven was er tot circa 2012 enigszins weinig. Dit kan toegeschreven worden aan enerzijds het gebrek aan informatie daarover en anderzijds door het feit dat de belastingen waar het bedrijfsleven mee te maken heeft betrekkelijk ondoorzichtig en ingewikkeld lijken voor bijvoorbeeld burgers en media. Daarnaast ervaart de buitenwereld de structuur en organisatie van internationale bedrijven waar het hier om gaat dikwijls als gecompliceerd.<sup>65</sup> De laatste jaren is dat echter veranderd en zijn met name de media zich meer in deze complexe materie gaan verdiepen en slaagden er steeds in om de belastingvoordelen die vooral internationaal opererende ondernemingen behalen en de constructies die ze daarvoor opzetten in kaart te brengen.

De onthullingen van de Panama Papers begin dit jaar zijn daar een recent voorbeeld van. Die onthullingen hebben in Nederland voor grote maatschappelijke discussie en enorme media-aandacht gezorgd omtrent het fenomeen belastingontwijking<sup>66</sup>. De termen die in zulke discussies vaak worden gebruikt zijn: doorsluisland, brievenbusfirma's, royaltystromen, Tax Rulings, transferpricing en vergroting van wereldwijde ongelijkheid. Het publieke debat heeft zich voornamelijk toegespitst op de vraag of Nederland een belastingparadijs is. In het tweede en derde hoofdstuk van dit onderzoek is reeds getracht om een antwoord op deze vraag te formuleren door het begrip "belastingparadijs" en de criteria op basis waarvan een land als belastingparadijs kan worden aangemerkt uitvoerig te behandelen.

---

<sup>65</sup> P. Kavelaars, 'Responsible tax in ontwikkeling'. *Tijdschrift voor Fiscaal Ondernemingsrecht*, 08-06-2015, p. 1

<sup>66</sup> J. Kleinnijenhuis, 'Nederland heeft een probleem', *Trouw*. 10 april 2016

In dit hoofdstuk zal gekeken worden naar de implicaties van een belastingparadijs met betrekking tot Nederland. Daarom zal in dit hoofdstuk de volgende vraag centraal staan:

*"In hoeverre is het wenselijk dat Nederland als belastingparadijs bestempeld wordt?"*

Eerst zal gekeken worden naar het economische belang van de in Nederland gevestigde internationaal opererende ondernemingen. Daarbij zullen de volgende aspecten de revue passeren: belastingopbrengsten en werkgelegenheid. Vervolgens zullen de gevolgen op internationaal niveau, met name de reputatie van Nederland en de gevolgen voor de ontwikkelingslanden, behandeld worden.

## **4.2 Belastingopbrengsten en werkgelegenheid**

Het debat rondom belastingontwijking wordt niet alleen op nationaal niveau, maar ook op wereldniveau gevoerd. Nederland wordt dan vaak als belastingparadijs beschouwd, ondanks dat zij, en zoals ook af te leiden is uit hoofdstuk 3 van dit onderzoek, niet aan de criteria van OESO voldoet. Dit komt mijns inziens door zijn aantrekkingskracht en gunstige vestigingsklimaat voor internationale concerns, het grote aantal multinationals dat zich in Nederland vestigt en de hoogte van hun belastingafdrachten. Volgens het Centraal planbureau (CPB) vestigen zich meer dan tachtig van honderd grootste multinationale ondernemingen (MNO's), vaak in vorm van een brievenbusfirma, in Nederland.<sup>67</sup> De MNO's maken gebruik van hun brievenbusmaatschappijen in Nederland, ook wel bijzondere financiële instellingen (bfi's) genoemd, om in hun dochterondernemingen buiten Nederland te investeren.<sup>68</sup> Uit onderzoek van de Volkskrant is gebleken dat deze multinationals 57 miljard euro in 2011 door Nederland hebben gesluisd gebruikmakend daarbij van bfi's die in Nederland zijn gevestigd. Nederland kan mijns inziens derhalve het best als doorsluisland worden omschreven.<sup>69</sup>

---

<sup>67</sup> A. Lejour en M. van 't Riet, '*Nederland belastingparadijs? Nederland doorsluisland!*', Centraal Planbureau CPB Policy brief 2013/07. p. 2

<sup>68</sup> M. Seuren. '*Nederland belastingparadijs – Fiscaal concurreren in een rauw kapitalistische wereldorde*', (masterscriptie universiteit Tilburg), 2010. p. 6

<sup>69</sup> Zie de CPB Policy Brief '*Nederland belastingparadijs? Nederland doorsluisland!*' (voetnoot 67) voor meer informatie over bfi's en waarom Nederland een doorsluisland is.

Volgens het onderzoek “Uit de schaduw van het bankwezen” dat door SEO Economisch Onderzoek (SEO) in opdracht van Holland Financial Centre (HFC) is uitgevoerd telde Nederland in 2010 in totaal 12.000 bfi’s met een balanstotaal van 2.890 miljard euro.<sup>70</sup> Naar schatting dragen de bijzondere financiële instellingen 3 tot 3,4 miljard euro bij aan de Nederlandse economie. Dit bedrag bestaat onder andere uit loonkosten, belastingen en vergoedingen voor diensten die zakelijke dienstverleners in relatie tot bfi’s uitvoeren. Dit is mijns inziens weinig in vergelijking met de in- en uitgaande financiële stromen die in 2011 ongeveer 4.000 miljard euro bedragen. In hetzelfde jaar was de omvang van de door bfi’s betaalde belastingen aan de Nederlandse fiscus gelijk aan € 2,3 miljard. De belastingafdrachten bestonden uit: € 1.208 mln. aan vennootschapsbelasting, € 32 mln. aan loonbelasting en € 1.064 mln. aan bronbelasting over uitgekeerd dividend. Naast belastingopbrengsten zorgen de bfi's die in Nederland gevestigd zijn voor omzet van derde partijen. Bfi's kopen bijvoorbeeld diensten in bij zakelijke dienstverleners, zoals trustkantoren, belastingadviseurs, accountants, notarissen, banken en juristen.<sup>71</sup>

Wat werkgelegenheid betreft zijn naar schatting 8.800 tot 13.000 fte aan de bfi’s toe te schrijven. 3.800-5.500 fte zijn direct te relateren aan de bfi’s, terwijl ruim de helft van het totaal aantal fte (5.000 tot 7.500 fte) in dienst is van zakelijke dienstverlening. Dit komt doordat de meeste bfi’s zelf geen personeel in dienst hebben. De grootste bfi's waren in 2011 goed voor 3.796 tot 4.831 voltijdbanen en maakten € 266 tot 306 miljoen aan loonkosten.<sup>72</sup> Hierdoor rijst de vraag in hoeverre er bij deze bfi's sprake kan zijn van substantiële economische aanwezigheid en of dit derhalve niet in strijd is met het criterium dat OESO vastgesteld heeft. Als antwoord op deze vraag benadrukt de staatssecretaris van Financiën dat Nederland ten aanzien van belastingheffing van de in Nederland gevestigde schakelvennootschappen niet uit de pas loopt bij wat internationaal gebruikelijk is. Dat de meerderheid van de bfi's weinig tot geen personeel heeft komt volgens de staatssecretaris door de aard van het werk dat ze verrichten. Voor de

---

<sup>70</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, ‘Uit de schaduw van het bankwezen’, SEO Economisch Onderzoek. 2013. p. 9

<sup>71</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, ‘Uit de schaduw van het bankwezen’, SEO Economisch Onderzoek. 2013. p. 107

<sup>72</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, ‘Uit de schaduw van het bankwezen’, SEO Economisch Onderzoek. 2013. p. 15 en 111

schakelfuncties die deze vennootschappen vervullen is namelijk vaak weinig arbeidskracht of bedrijfsruimte nodig.<sup>73</sup> In 2012 bevestigde de staatssecretaris in een brief aan de Tweede Kamer dat de bepalingen in de door Nederland gesloten belastingverdragen met andere landen samen met de aanvullende regelingen in ons nationale recht voldoende zijn om misbruik van verdragen te bestrijden.<sup>74</sup> Daarnaast is er, zoals reeds in paragraaf 3.7.3 aangegeven, op 5 oktober 2016 een motie door de Tweede Kamer aangenomen om de substance-eisen aan te scherpen om het bestaan van lege doorsluisvennootschappen aan te pakken.

Het kabinet onderschrijft in een brief aan de Tweede Kamer als reactie op het SEO-rapport het economische belang van de schakelvennootschappen en vindt dat deze investeringen werkgelegenheid en bedrijvigheid in Nederland bevorderen. Het kabinet denkt derhalve dat het nemen van vergaande maatregelen, vooral wanneer deze onvoldoende gericht zijn, schadelijk kan zijn voor de Nederlandse economie en concurrentiepositie en streeft in plaats daarvan naar een mondiale aanpak van belastingontwijking.<sup>75</sup>

### **4.3 Reputatieschade en Ontwikkelingslanden**

Eenzijds dragen de doestroomlichamen bij aan de Nederlandse economie en anderzijds brengt hun aanwezigheid in Nederland risico's met zich mee. Een daarvan is het reputatierisico. Nederland is door zowel haar goede fiscale faciliteiten (zie hoofdstuk 3) als de niet-fiscale factoren (hoog niveau juridische en financiële dienstverlening, politieke stabiliteit, open economie, etc.) een toegangspoort tot Europa voor internationaal opererende ondernemingen en een financieel knooppunt geworden. De ingewikkelde structuren, het gebrek aan transparantie, de onduidelijke vestigingsmotieven en de complexiteit van de bfi-sector zorgen ervoor dat Nederland in

---

<sup>73</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Belastingheffing internationale ondernemingen', 17 januari 2013, nr. IFZ/2013/25 U. p. 7

<sup>74</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Uitvoering motie leden Braakhuis en Groot', 25 juni 2012, nr. IFZ/2012/85 U. p. 2

<sup>75</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Kabinetsreactie op SEO-rapport Overige Financiële Instellingen en IBFD-rapport ontwikkelingslanden', 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320 U, p. 10



fiscale debatten en in de media, waarbij het gaat over belastingontwijking door grote bedrijven via belastingparadijzen, vaak als belastingparadijs wordt genoemd.

Dat Nederland niet als belastingparadijs wilt worden aangemerkt blijkt uit de door de Kamer - met een meerderheid van 124 stemmen - aangenomen motie 'de motie van het lid Van Vliet' waarin de term "belastingparadijs" in de ban werd gedaan.<sup>76</sup> Het imago van Nederland als belastingparadijs kan de rol van het land en tevens zijn positie bij onderhandelingen over zowel fiscale als politieke kwesties negatief beïnvloeden.<sup>77</sup> Nederland kan tevens rekenen op politieke druk vanuit de OESO of EU en kritiek van andere landen die tegenmaatregelen kunnen nemen om hun grondslag en concurrentiepositie te beschermen.<sup>78</sup> In 2014 heeft de EU bij monde van eurocommissaris Semeta stevige kritiek op Nederland geuit en beschouwde het aantrekkelijke fiscale klimaat voor multinationals als agressief en schadelijk voor de overige lidstaten.<sup>79</sup> Op nationaal niveau leidt deze reputatie, vooral na belastingschandalen en door de financiële crisis, tot opschudding en heftige discussies in de politiek, de media en de maatschappij.<sup>80</sup>

Belangenorganisaties zoals Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) en Tax Justice Network (TJN) hebben veel kritiek op het Nederlandse fiscale systeem dat naar hun mening elementen bevat die nadelige gevolgen hebben voor ontwikkelingslanden en bijdrage leveren aan de uitholling van hun heffingsgrondslag. SOMO heeft in opdracht van Oxfam Novib uitgerekend dat de ontwikkelingslanden in de periode 2009-2011 jaarlijks minstens € 460 miljoen verloren als gevolg van belastingontwijking via Nederland.<sup>81</sup> SEO schat het verlies van ontwikkelingslanden als gevolg van belastingverdragen die zij met Nederland gesloten hebben in het jaar 2011 op

---

<sup>76</sup> Kamerstukken II 2012/13, 25087 nr. 35

<sup>77</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', SEO Economisch Onderzoek. 2013. p. 130-131

<sup>78</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belasting paradijs' nader beschouwd', Maandblad Belasting Beschouwingen, MBB, 2011/02, p. 16

<sup>79</sup> C. Banning en C. Driessen, 'Hoe Nederland een belastingparadijs werd', *NRC*. 11 juni 2014

<sup>80</sup> L. Berentsen, 'Bedrijven zijn onethisch bezig als zij nauwelijks belasting betalen', *Het Financieele Dagblad*, 22 november 2015

<sup>81</sup> E. Berkhout, 'De Nederlandse Route: Hoe arme landen inkomsten mislopen via belastinglek Nederland'. *Oxfam Novib beleidspaper*. 2013, p. 7

ongeveer € 145 miljoen.<sup>82</sup> Deze landen zijn vaak kwetsbaarder, omdat zij in grotere mate afhankelijk zijn van buitenlandse investeringen. Ook zijn hun administratieve capaciteiten minder ontwikkeld waardoor zij minder in staat zijn om de negatieve effecten, bijvoorbeeld het mislopen van belastinginkomsten, het hoofd te bieden.<sup>83</sup> Als voorbeeld van de Nederlandse rol zegt Oxfam Novib in een ander rapport dat het land Malawi in de afgelopen zes jaar ongeveer \$ 27,5 miljoen belastinggeld misliep, doordat het Australische mijnbouwbedrijf Paladin belasting over rentes en loonkosten via een Nederlands doorsluislichaam kon ontwijken.<sup>84</sup>

Naar aanleiding van deze kritiek heeft de Nederlandse regering onderzoek laten doen naar belastingverdragen met ontwikkelingslanden en besloot om die verdragen te herzien. Het kabinet wil bijvoorbeeld ontwikkelingslanden benaderen om bepalingen aan bestaande belastingverdragen toe te voegen die verdragsmisbruik tegen kunnen gaan. Om belastingontduiking in deze landen tegen te gaan wilt Nederland graag helpen aan de capaciteitsopbouw en ontwikkeling van belastingdiensten in deze landen. Nederland benadrukt dat haar intentie bij het sluiten van verdragen met ontwikkelingslanden het bevorderen van Nederlandse investeringen in die landen is.<sup>85</sup>

---

<sup>82</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', SEO Economisch Onderzoek. 2013. p. 16

<sup>83</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belasting paradijs' nader beschouwd', Maandblad Belasting Beschouwingen, MBB, 2011/02, p. 14

<sup>84</sup> E. Berkhout, 'Nederland Belastingparadijs - Leuker kunnen we het niet maken. Wel eerlijker'. *Oxfam Novib beleidspaper*. 2016, p. 7

<sup>85</sup> Brief van de staatssecretaris van Financiën, Kabinetsreactie op SEO-rapport Overige Financiële Instellingen en IBFD-rapport ontwikkelingslanden, 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320 U, p. 4

#### 4.4 Conclusie

Nederland wordt vaak in debatten omtrent belastingontwijking als belastingparadijs beschouwd ondanks dat ze niet aan de criteria van OESO voldoet. Dit komt door zijn aantrekkingskracht en gunstige vestigingsklimaat voor internationale concerns, het grote aantal buitenlandse multinationals dat zich in Nederland vestigt en de hoogte van hun belastingafdrachten. Deze multinationals maken gebruik van hun brievenbusmaatschappijen in Nederland om in hun dochterondernemingen buiten Nederland te investeren en om geld via Nederland weg te sluizen. De kwalificatie doorsluisland zou - mijns inziens - derhalve het best bij Nederland passen. Dit omdat Nederland wat betreft de belastingheffing van de in Nederland gevestigde vennootschappen niet afwijkt van wat in andere landen gebruikelijk is. Daarnaast probeert Nederland telkens te voldoen aan de fiscale eisen (denk aan het verscherpen van de substace-eisen en de stevige rullingpraktijk die binnen de kaders van de wet dient te blijven). Enerzijds levert de bfi-sector bijdrage aan de Nederlandse economie op het gebied van werkgelegenheid en belastingafdrachten, anderzijds brengt deze sector risico's voor Nederland met zich mee. Het belangrijkste risico is de reputatieschade die negatieve invloed kan hebben op de rol van Nederland op het wereldtoneel en tevens kan leiden tot kritiek en politieke druk. Nederland wordt daarnaast, vooral door belangenorganisaties, aangesproken op haar rol als belastingparadijs bij het vergroten van de wereldwijde ongelijkheid en uitholling van de heffingsgrondslag in ontwikkelingslanden.

## 5. Conclusie

Dit hoofdstuk beoogt een samenvatting te zijn van al hetgeen in het voorgaande werd behandeld en antwoord te geven op de hoofdvraag die bij dit onderzoek hoort.

Concluderend kan gesteld worden dat het van belang is om eerst het begrip "belastingparadijs", dat in de laatste jaren onderwerp is geworden van de maatschappelijke discussie, te definiëren om te kunnen concluderen of een land al dan niet als belastingparadijs kan worden bestempeld. Hierbij dient tevens onderscheid te worden gemaakt tussen belastingontwijking en belastingontduiking. Dit onderscheid wordt echter amper gemaakt wanneer het fenomeen "belastingparadijs" in het maatschappelijke debat of in de media ter sprake komt. Het debat rondom belastingontwijking wordt niet alleen op nationaal niveau, maar ook op wereldniveau gevoerd. De kern van dit debat lijkt overwegend meer over moraliteit dan over legaliteit te gaan. De vraag die hierbij derhalve vaak rijst is in hoeverre internationale bedrijven hun morele plicht nakomen om hun 'fair share' aan belastingen te betalen om zodoende de publieke voorzieningen in stand te houden. Men vraagt zich tevens af hoe het kan dat internationaal opererende bedrijven hun belastingbetalingen kunnen reduceren terwijl de gewone burger met bezuinigingen en lastenverzwaringen als gevolg van de kredietcrisis te maken heeft. Andere vragen die er zijn gerezen zijn wat de rol van Nederland bij de belastingontwijking is en wat de gevolgen hiervan zijn. Er wordt dan vaak gedacht aan de uitholling van belastingopbrengsten van ontwikkelingslanden.

Landen sluiten onderling belastingverdragen af om dubbele belastingheffing voor internationaal opererende ondernemingen te voorkomen, hetgeen geleid heeft tot het ontstaan van een internationaal stelsel van bilaterale belastingverdragen. Het doel van dit stelsel is het mogelijk maken en stimuleren van internationale handel en investeringen tussen de verdragsluitende landen. Nederland heeft een aantrekkelijk belastingregime en een uitgebreid verdragennetwerk dat multinationals het mogelijk maakt om dubbele belasting te voorkomen. Multinationals proberen daarnaast vaak met behulp van bilaterale belastingverdragen, ongeacht de exacte doelstelling van deze verdragen, en

door gebruik te maken van bepaalde fiscale faciliteiten (o.a. de deelnemingsvrijstelling) de bronbelasting te reduceren of zelfs tot nihil terug te brengen. Door deze fiscale planning, die overigens legaal is omdat het niet in strijd is met de wet, kunnen internationaal opererende ondernemingen hun handelingen vrij organiseren. Belastingontduiking is daarentegen illegaal en dus strafbaar omdat het in strijd is met de wet. Tussen belastingplanning en -ontduiking zit belastingontwijking wat ook legaal is. Bij belastingontwijking wordt echter betwijfeld of het soms niet in strijd is met het doel en de strekking van de wet.

Landen die het mogelijk maken voor buitenlandse (rechts)personen om belasting te ontwijken of te ontduiken worden belastingparadijzen genoemd. Deze landen kennen lage belastingtarieven en bieden buitenlandse investeerders en ondernemingen gunstige fiscale regelingen. Om te bepalen of een land als belastingparadijs kwalificeert, dient het in grote mate te voldoen aan de door de OESO gestelde criteria (zie hoofdstuk 2). Relevant is de vraag in hoeverre een land zijn belastingwetten heeft ingericht met de intentie dat die door private partijen kunnen worden gebruikt om belasting in andere landen te ontwijken. De criteria van de OESO worden door de meeste landen, waaronder Nederland, als leidend beschouwd. Goed om op te merken is dat niet aan al de criteria moet worden voldaan en dat het derhalve geen cumulatieve voorwaarden zijn. Het leidende criterium dat over het belastingtarief gaat.

Nederland kent een aantal fiscale faciliteiten dat een belangrijke rol speelt bij het aantrekken van buitenlandse ondernemingen en investeerders. Het uitgebreide verdragennetwerk, de deelnemingsvrijstelling, de afwezigheid van bronheffingen op rente en royalty's, de goedwerkende belastingdienst en de efficiënte geschilbeslechtsprocedures zijn de belangrijkste fiscale faciliteiten die Nederland een aantrekkelijk fiscaal en vestigingsklimaat voor multinationals maakt. Om de tweede deelvraag "kan Nederland als belastingparadijs worden gekwalificeerd" en tevens het eerste deel van de hoofdvraag te beantwoorden zijn de genoemde fiscale faciliteiten getoetst aan de door de OESO gestelde criteria. Uit de toets is gebleken dat Nederland niet aan het leidende criterium, namelijk geen nominaal belastingtarief dan wel een

belastingtarief welke de facto niet tot een noemenswaardige belastingheffing leidt, voldoet, omdat Nederland op grond van artikel 22 van de Wet Vpb een vennootschapsbelastingtarief van 20% - 25% kent dat redelijk in lijn ligt met het gemiddelde in de EU. In Nederland kan er volgens de staatssecretaris van Financiën niet onderhandeld worden met de belastingdienst de af te dragen belasting of over de toe te passen belastingtarieven. De robuuste rullingpraktijk die Nederland kent wordt volgens de staatssecretaris binnen de in Nederland geldende wettelijke kaders toegepast.

Mijns inziens voldoet Nederland ook niet aan de criteria "gebrek aan informatie-uitwisseling en transparantie", omdat het informatie-uitwisselingsverdragen, ook wel Tax Information Exchange Agreements (de TIEA's) genoemd, kent. Ook heeft Nederland het actieplan van de OESO, de zogenaamde Country-by-Country Reporting, ingevoerd, waardoor internationaal opererende ondernemingen verplicht zijn een jaarlijks verslag uit te brengen over hun reële aanwezigheid, financiële situatie en activiteiten in iedere betreffende belastingjurisdictie.

Ook aan het laatste criterium "geen of weinig substantiële (bedrijfs)activiteiten in het bronland" van de OESO voldoet Nederland naar mijn mening niet. Naast de minimale substance-eisen die Nederland gesteld heeft en waar ondernemingen die vooraf afspraken met de belastingdienst willen maken door middel van rulings aan dienen te voldoen, heeft de Tweede Kamer op 11 oktober 2016 een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht om de substance-eisen aan te scherpen. Door de versterkte substance-eisen kunnen vennootschappen zonder reële economische activiteiten aangepakt worden.

Doordat Nederland niet aan de criteria die de OESO stelt voor de kwalificatie van een belastingparadijs voldoet, kan er geconcludeerd worden dat de vraag of Nederland een belastingparadijs is ontkennend dient te worden beantwoord. Het Nederlandse fiscale stelsel onderscheidt zich echter sterk door diverse faciliteiten, waaronder afwezigheid van bronheffing op rente en royalty's en deelnemersvrijstelling. Deze factoren versterken de aantrekkingskracht van Nederland als vestigingsland voor internationaal opererende ondernemingen. Het verdragennetwerk dat Nederland heeft draagt hier ook erg aan bij.

Veel internationale ondernemingen kiezen er dan ook voor om hun groepsstructuur via Nederland te laten lopen.

Deze multinationals maken hierbij gebruik van brievenbusmaatschappijen die in Nederland zijn gevestigd om in hun dochterondernemingen buiten Nederland te investeren en om geld door Nederland door te sluizen. De kwalificatie doorsluitland zou - mijns inziens - derhalve het best bij Nederland passen. Dit omdat Nederland wat betreft de belastingheffing van de in Nederland gevestigde vennootschappen niet afwijkt van wat internationaal gebruikelijk is. Daarnaast probeert Nederland telkens te voldoen aan de fiscale eisen (denk aan het aanscherpen van de substance-eisen en de stevige rullingpraktijk die binnen de kaders van de wet wordt toegepast). Nederland kan mijns inziens ook niet met de bekende belastingparadijzen zoals Bermuda, de Kaaimaneilanden en de Bahama's worden vergeleken. Nederland is namelijk transparant, heeft een bredere belastinggrondslag waarover wordt geheven en ziet deze belastinginkomsten derhalve niet als belangrijkste inkomstenbron.

Enerzijds levert de bfi-sector bijdrage aan de Nederlandse economie op het gebied van werkgelegenheid en belastingafdrachten, anderzijds brengt deze sector risico's voor Nederland met zich mee. Het belangrijkste risico is de reputatieschade die negatieve invloed kan hebben op de rol van Nederland op het wereldtoneel en tevens kan leiden tot kritiek en politieke druk. Nederland wordt daarnaast, vooral door belangenorganisaties, aangesproken op haar rol als belastingparadijs bij het vergroten van de wereldwijde ongelijkheid en uitholling van de heffingsgrondslag in ontwikkelingslanden.

## 6. Literatuurlijst

### 6.1 Boeken

- A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, *Internationaal belastingrecht*, FED Fiscale studieserie, 8st herziene druk, Deventer: Kluwer 2014
- G. Delrue. *Witwassen*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu 2010
- J.A.G van der Geld, *Hoofdzaken vennootschapsbelasting*, FED Fiscale studieserie, 11de herziene druk, Deventer: Kluwer 2015
- J.L.M. Gribnau, 'Fair share en tax planning: een moeilijk maar noodzakelijk debat', *Ongewenste Belastingontwijking?' De jacht naar een fair share*, Fiscaal Economisch Instituut, Rotterdam: FEI 2013
- M. van Dijk, F. Weyzig en R. Murphy, 'The Netherlands: A Tax haven?', SOMO, Amsterdam: SOMO 2006

### 6.2 Publicaties

- Albregtse, 'Belastingontwijking en de bestrijding ervan: een economische benadering', *Ongewenste Belastingontwijking?' De jacht naar een fair share*, Fiscaal Economisch Instituut, 2013
- A. Lejour en M. Van 't Riet, 'Nederland belastingparadijs? Nederland doorsluisland!', Centraal Plan Bureau (Policy brief 2013/07), Den Haag, 2013
- Algemene Rekenkamer, 'Belastingontwijking. Een verdiepende onderzoek naar belastingontwijking in relatie tot de fiscale regels en het verdragennetwerk', Den Haag 2014. p. 71-72
- E. Berkhout, 'De Nederlandse Route: Hoe arme landen inkomsten mislopen via belastinglek Nederland'. *Oxfam Novib beleidspaper*. 2013
- E. Berkhout, 'Nederland Belastingparadijs - Leuker kunnen we het niet maken. Wel eerlijker'. *Oxfam Novib beleidspaper*. 2016
- M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', SEO Economisch Onderzoek. 2013.



- M. Janssen, 'Evolutie van het voordeelbegrip in de deelnemingsvrijstelling', (bachelorscriptie universiteit Tilburg), 2010
- M. Seuren. 'Nederland belastingparadijs – Fiscaal concurreren in een rauw kapitalistische wereldorde', (masterscriptie universiteit Tilburg), 2010
- Ministerie van Financiën, 'Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011', Den Haag, 2011  
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2011/02/11/notitie-fiscaal-verdragsbeleid-2011>
- OECD, 'Harmful tax competition: An emerging global issue' OECD Publishing, Parijs, 1998 {<http://www.oecd.org/tax/transparency/44430243.pdf>}
- OECD, 'The OECD's project on harmful tax practices: the 2001 progress report', Parijs, 2001
- Tax Justice Network (TJN), 'Tax us if you can', 2de editie, 2012, p. 61

### 6.3 Artikelen

- G.T.K. Meussen, 'Fiscale ethiek in opmars', *NTFR* 2013/210
- J.R. Hines, 'Treasure Islands', *Journal of economic perspectives*, nr. 4, 2010, pp. 103-126
- P. Kavelaars, 'afbouw van belastingontwijking', *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht* 2014/131.3
- Vakstudie Nieuws aant. 15 e.v (Beleggingsdeelnemingen bij wetsfictie)
- Vakstudie Vennootschapsbelasting, artikel 8c Wet Vpb 1969, Aant. 1.1

### 6.4 Tijdschriften

- M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf en A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belasting paradijs' nader beschouwd', *Maandblad Belasting Beschouwingen*, MBB, 2011/02
- P. Kavelaars, 'Responsible tax in ontwikkeling'. *Tijdschrift voor Fiscaal Ondernemingsrecht*, 08-06-2015

## 6.5 Kamerbrieven en -stukken

- Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Antwoorden op Kamervragen rapport Algemene Rekenkamer over belastingontwijking', 3 maart 2015, nr. IZV 2015/170
- Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Antwoord op vragen van het lid Merkies (SP) over “belastingparadijzerij”, 27 maart 2013, nr. IFZ/2013/117 U
- Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Appreciatie uitkomst BEPS-project en vooruitblik Nederlands fiscaal vestigingsklimaat', 5 oktober 2015, nr. IZV/2015/657 M
- Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Belastingheffing internationale ondernemingen', 17 januari 2013, nr. IFZ/2013/25 U
- Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Kabinetsreactie op SEO-rapport Overige Financiële Instellingen en IBFD-rapport ontwikkelingslanden', 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320 U
- Brief van de staatssecretaris van Financiën, 'Uitvoering motie leden Braakhuis en Groot', 25 juni 2012, nr. IFZ/2012/85 U
- Kamervragen van het lid Merkies (SP), De tv-uitzending 'Belastingparadijs Nederland' van Rambam, 6 mei 2015, nr. 2015Z08384
- Memorie van toelichting, *Wet implementatie wijzigingen Moeder-dochterrichtlijn 2015*, 15 september 2015, p. 3-4  
{<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/09/15/wet-implementatie-wijzigingen-moeder-dochterrichtlijn-2015>}
- Kamerstukken II 2009/10, 32129, nr. 8
- Kamerstukken II 2012/13, 25087 nr. 35
- Kamerstukken II, 2015/16, 34306, nr. 6
- Kamerstukken II, 2016/17, 34 550, nr. 43

## 6.6 Krantenartikelen

- C. Banning en C. Driessen, 'Hoe Nederland een belastingparadijs werd', *NRC*. 11 juni 2014
- C. Koenis, 'Vertrekker Belastingdienst kan direct weer ingehuurd worden', *RTLZ*, 13 oktober 2016
- Kleinnijenhuis, J. 'Nederland heeft een probleem', *Trouw*. 10 april 2016
- L. Berentsen, 'Bedrijven zijn onethisch bezig als zij nauwelijks belasting betalen', *Het Financieele Dagblad*, 22 november 2015
- L. Vervaeke, 'Het kan erger: Waalse belastingdienst berekent, int en controleert niet goed', *Volkskrant*, 13 oktober 2016
- 'Obama: Nederland fiscaal paradijs'. *NRC.NL*. 5 mei 2009
- W. Dekker en M. Rengers, 'Apple betaalt in Nederland slechts 0,2 procent belasting', *Volkskrant*. 22 mei 2013

## 6.7 Overig

- KPMG Meijburg & Co Belastingadviseurs, '*Country-by-Country Reporting: Wat is uw strategie?*', oktober 2015
- Vara, De tv-uitzending van Rambam aflevering 'Nederland belastingparadijs', 29 april 2015 {[http://www.npo.nl/rambam/29-04-2015/VARA\\_101373249](http://www.npo.nl/rambam/29-04-2015/VARA_101373249)}